

Remissyttrande över Utbildningsdepartementets promemoria Etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning, dnr 0518/22

Ärendet

Regeringen gav den 8 mars 2018 en särskild utredare i uppdrag att analysera regelverket för konfessionella inslag i skolväsendet samt undersöka om det finns behov av att ändra bestämmelserna i skollagen om konfessionella inslag i utbildningen (dir. 2018:15). Utredaren skulle föreslå dels ett förtydligande av gränsdragningen mellan utbildning och undervisning, dels en definition av konfessionell respektive icke-konfessionell inriktning. Utredaren skulle även undersöka om det finns ett behov av att, utöver Ägarprövnings- och Valfärdsutredningarnas förslag, ställa särskilda krav för att godkännas som huvudman för en fristående skola, förskola eller fritidshem med konfessionell inriktning samt utreda frågan om konfessionella inslag vid skolavslutningar och andra traditionella högtider. Sedan utredningstiden förlängts genom tilläggsdirektiv (dir. 2018:59) beslutades ytterligare tilläggsdirektiv, enligt vilka utredaren också skulle lämna sådana författningsförslag som behövs för att ett etableringsstopp för fristående skolor med konfessionell inriktning ska kunna införas (dir. 2019:25). Utredaren skulle även analysera och redovisa vilka eventuella konsekvenser dessa författningsändringar kan få, bland annat i förhållande till grundlag, EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden samt för befintliga fristående skolor med konfessionell inriktning. Utredningen, som tog sig namnet Utredningen om konfessionella inslag i skolväsendet, redovisade sitt uppdrag den 8 januari 2020 i betänkandet Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64).

Utbildningsdepartementet remitterade den 10 februari – 11 maj 2020 betänkandet Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64). Grundskolenämnden yttrade sig över betänkandet 2020-04-21, § 81 N609-0656/20. Nämnden ställde sig positiv till ett etableringsstopp för konfessionella skolor enligt utredningens förslag, men ansåg att det fanns behov av att ytterligare bereda detta förslag.

Regeringen beslutade den 17 mars 2022 om propositionen Tydligare krav på fristående förskolor, skolor och fritidshem (2021/22:157) i vilken merparten av utredningens förslag behandlas. Propositionen omfattar dock inte förslaget om etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. Nu remitteras en departementspromemoria med förslag om etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. I promemorian föreslås också att det inte ska vara möjligt att utöka befintlig verksamhet med konfessionell inriktning utöver vad som ryms inom ramen för godkännanden som redan har getts.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024

Grundskoleförvaltningens bedömning och ställningstaganden

I Utbildningsdepartementets promemoria lämnas förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär att det införs ett etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. Etableringsstoppet införs dels genom att det i skollagen anges att såväl undervisningen som utbildningen i övrigt vid fristående skolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell, dels genom att äldre bestämmelser ska gälla för befintliga fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Syftet med förslaget är bland annat att stärka en likvärdig utbildning och motverka religiös påverkan i skolan.

Förslagen i promemorian kommer nedan i korthet att presenteras under ett antal rubriker följt av förvaltningens bedömning och ställningstaganden. Men först några allmänna synpunkter.

Allmänna synpunkter

Utbildningsdepartementet har skickat ut remissen för yttrande till remissinsatserna den 13 april och angett att remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast fredagen den 13 maj 2022. Grundskoleförvaltningen vill påtala att det är anmärkningsvärt att departementet förväntar sig svar från remissinsatserna med en så kort svarstid som en månad. Den korta svarstiden har för Göteborgs Stad inneburit att remissyttrandet inte kunnat behandlas och beslutas i politisk församling enligt gällande politisk beredningsprocess. Det innebär också att Göteborgs Stad som huvudman inte kunnat yttra sig över förslaget. Följande bedömningar och ställningstaganden i detta remissyttrande är sammanställda av grundskoleförvaltningen, men har också stämts av med utbildningsförvaltningen. Därtill bifogas politiska yttranden över förvaltningens remissyttrande.

Göteborgs grundskoleförvaltning anser att det saknas ett tydligt barn- och elevperspektiv i utredningen. Hur barn och elevers vardag konkret kommer att påverkas av promemorians olika förslag är inte tillräckligt utrett.

Ett etableringsstopp ska införas i skollagen

Promemorians förslag: Ett etableringsstopp ska införas i skollagen dels genom att det där anges att såväl undervisningen som utbildningen i övrigt vid fristående skolor och fristående fritidshem ska vara icke konfessionell, dels genom att äldre bestämmelser ska gälla för befintliga fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning.

I linje med tidigare lämnat yttrande från grundskolenämnden är grundskoleförvaltningen positiv till ett etableringsstopp för konfessionella skolor och *tillstyrker* därför utredningens förslag. Göteborgs Stads grundskoleförvaltning anser dock att det är av vikt att även förskolan och pedagogisk omsorg omfattas av ett etableringsstopp för skolor med konfessionell inriktning

I promemorian bedöms att förslaget om ett etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning är förenligt med såväl nationell som internationell rätt om religionsfrihet, barns rätt till utbildning, föräldrars inflytande över utbildningen, näringsfrihet, skydd mot diskriminering och skydd för nationella minoriteter. I en svensk utbildningskontext innebär detta bland annat att nationella minoriteter ska ha rätt att inrätta skolor på samma villkor som alla andra. Ett etableringsstopp innebär att det framöver inte kommer att vara möjligt att godkänna en enskild som huvudman om denna avser att driva en skola eller ett fritidshem med konfessionell inriktning. Det finns dock inget som hindrar att en religiös församling ansöker om att godkännas som huvudman. I så fall ska församlingen godkännas som huvudman om den uppfyller skollagens krav.

I detta sammanhang vill grundskoleförvaltningen påpeka att det kan vara svårt att i ett mindre sekulärt sammanhang skilja konfessionella inslag från undervisning om kultur och språk. Här saknas det en beskrivning av hur detta ska hanteras och förstås ute på skolorna. Det ökar behovet av ett stödmaterial som visar hur detta ska hanteras.

Grundskoleförvaltningen vill också påpeka att det finns en viss motsägelse i resonemanget avseende föreslagen bestämmelses förenlighet med artikel 13 i Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. I promemorian hänvisas till möjligheter till traditionella inslag och att före och efter skoldagens slut ha konfessionell verksamhet. Eftersom föreslagen bestämmelse gäller fritidshemmet så kan detta leda till oklarheter vad som gäller.

Det bör inte vara möjligt att utöka befintlig verksamhet med konfessionell inriktning
Promemorians bedömning: Det bör inte införas några regler som möjliggör för befintliga fristående verksamheter med konfessionell inriktning att utöka sin verksamhet utöver vad som följer av det godkännande som gäller för verksamheten

Grundskoleförvaltningen delar denna bedömning.

Regleringen om tillsyn behöver inte kompletteras

Promemorians bedömning: Skollagens bestämmelser om tillsyn utgör en tillräcklig reglering för att ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet ska kunna återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande.

Grundskoleförvaltningen delar denna bedömning.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén

Förvaltningsdirektör